

ספורט המיוסד על יומה ושיתוף-גומלין, דמות של קבוצת פועלים בעלי רמה מקצועית גבוהה בבית-מלאכה או בבית חרושת – כזה יהיה הסמל האידיאלי של יחידת הקרב המודרנית.

מלחמת העם כנגד מלחמת-הבזק

חומר נסיוני זה שאסף תום וינטרינגם והמשנה הצבאית המיוסדת על החומר הזה, שאותה לא פסק מלשנן ברבים מתוך כוונה להגשים במולדתו ריפורמות צבאיות מסוימות, הוכיחו את ערכם המלא בשעה שהמעבדה בוצעיר אנפין של מלחמת-הבזק בספרד תפחה וגדלה והיתה למפלצת משתוללת בארצות אירופה ומאיימת על אנגליה עצמה. ברור, שמכונת מלחמת-הבזק של הנאצים תעצר ותשבר רק על ידי צבא אשר למד את לקחי המלחמה בספרד ולקחי השנים הראשונות של ההאבקות הנוכחית, ואשר גם מבחינת הכמות של הציוד החמרי יהיה כוחו שקול כנגד כוחו של האויב. – אבל עוד לא די בזה. יש צורך גם בצבא שני. תום וינטרינגם קבע גם את הנוסחה לכך: מלחמת העם כנגד מלחמת הבזק. בכל ארץ שהאויב הנאצי משתער עליה לכבושה, עליו למצוא שם את כל העם או חו בנישק. כל איש מוכשר לשאת נשק בארצות הנלחמות על שמירת החופש והדמוקרטיה בעולם, חייב להיות את אשר היו חיילי הצבא העממי הספרדי לאחר אימון של כמה שבועות: "חייל, בלתי סדיר" ממדרגה ראשונה במלחמה המודרנית – בלתי סדיר רק במובן זה, שעליו לפעול ביחידות קטנות ובנשק קל, אבל סדיר ביותר מבחינת כוחו לקרב. הולנד, בלגיה, צרפת יכולות היו להנצל מפני הסוככנים, מפני חיילי-האופנוע ובריגדות הטנקים לולא נתפלגו לשני חלקים – לצבא ולפליטים, לו היו אומה אחת האוחזת בנשק. על ידי יצירת "משמר הארץ" באנגליה מתגשמת בפעם הראשונה מלחמת העם נגד מלחמת הבזק. וינטרינגם כינס את לקחי נסיונותיו ודעותיו לספרו "דרכים חדשות במלחמה", בהפיצו את הדעות האלה, וכן בנהלו מרכזו חשוב לאימון נתן מכוחו במידה רבה למפעל הגדול של "משמר הארץ".

קפטן סיריל פולם

לקח משדה-המערכה הצרפתי

נתפרסם ב"טיימס" מן ה-9 לאוגוסט, 1940 – המ'.

ההערות על הטקטיקה הגרמנית והצרפתית שנתפרסמו ב"טיימס", בשם "מגמות חדשות בטקטיקה", ניתנות להשלמה על פי ידיעות ממקורות צרפתיים. מקורות אלה מחזקים את הרושם, כי בעוד שהגרמנים פיתחו במדה רבה את אמנות המלחמה, וביחוד חשבו ומצאו דרכי-פעולה כנגד הטקטיקה שלהם גופא להגנה בעומק, הוסיפו הצרפתים למן שנת 1918 לקפוא על הטקטיקה שלהם או אפילו להתנון בה. בהתקפה, בהגנה, בשימוש בארטילריה, בסיוור – בכל שטח ושטח – אנו מוצאים, לפי בקורת צרפתית עצמית זו, חוסר דמיון, יזמה, אף מרץ, ונראה כי חולשה מסוימת של הציוד מצדיקה כל זה רק במידה פחותה. ידיעות אלה יש בהן ענין מיוחד, באשר הן דנות על אזורים בחזית, אשר בהן לא השתמשו הגרמנים בטנקים, בעוד שרוב הדברים שנתפרסמו עד עכשיו דנו בטקטיקה של מלחמת טנקים.

כפי שאפשר היה לשער הכינו הגרמנים את התקפותיהם על ידי תצפית אויר וקרקע קפדנית; בתפקיד זה הכניסו חידוש – זו ההעזה של משמרות-הקשב, שלצתים חיברו חוטי טלפון שלהם אל חוטי הטלפון הצרפתיים, ושל פטרול-הסיור שָׁתְרוּ מְעַבְרִים אפשריים להסתננות בעתיד ולמדו להכיר את עריכת כוחות ההגנה ומנהגיה. ההסתננות היתה מתחילה בלילה הקודם להתקפה: פטרולים בני שלושה אנשים, עברו בין משמרות הצרפתים במעברים שסוירו קודם לכן. עם שחר התחילה הארטילריה בהרעשה נמרצה, שארכה כמה שעות, ואותו זמן הוסיפו היסודות המסתננים לחדור עוד ועוד, ורשת הטלפונים הצרפתית, גם הנטויה לצדדין וגם המתוחה מן החזית לעורף, נותקה. אש המקלעים ששולחה במשמרות הצרפתיים באגפם, או אפילו בערפם, עוררה בחילות-המצב את הרושם שהיחידות בשכנותם נהדפו לאחור וכי הם עצמם מוקפים. משהיו נסוגים, היו באים היסודות המסתננים של האויב בעקבותם ומציקים להם. אך אם חילות-המצב הצרפתיים הוסיפו להחזיק במקומם, היו הגרמנים פותחים בהתקפה בכוחות גדולים. על פי אות מסוים היתה הארטילריה שלהם מאריכה את הטוּח שלה והצבא המסתער התקדם במבני-קרב צפופים, אף מבלי לטרוח לנצל את פני-הקרקע, ובה בשעה השתדלו היסודות המסתננים למנוע את המתגוננים מכל פעולה נגדית. המתקיפים, שנקטו בשיטתם משנת 1918, זרמו דרך הפרצות, אולם לא התעקשו בהתקפת נקודות ההתנגדות החזקה. במסיבות כאלה קרה הדבר לפרקים, שחילות-המצב הצרפתיים בנקודות החזקות נסוגו מאליהם, שלא להיות מוקפים. אותם שהוסיפו לעמוד בהתנגדות הוכרעו עס-רדת הלילה באש מרגמות, שהיתה על פי רוב אש מציתה באם מרכז ההתנגדות היה כפר. נמצאנו למדים, שלמעשה, לא רב היה כוחם של מרכזי ההתנגדות האלה לעצור בעד זרם ההתקדמות של ההתקפה דרך הפרצות.

•

כמה מן הקצינים הצרפתים מצאו משום-מה, שעקרון ההגנה בעומק הוא שבגד בהם, וכי קו רצוף, אף לו החזיקו בו בכוחות רפים, היה מיטיב לשמש אותם. דעה זו אמרה, כי החיילים מיטיבים להלחם אם הם יודעים כי אין כל חלל פנוי לימינם או לשמאלם. אולם אותו סוקר גופא סיפר לנו זה עתה, כמה הפליאו הגרמנים להלחם בו בזמן שפרצות פרצות גדולות, היו מכל אגף ואגף שלהם אכן נימוק זה (של פרצות) מתבטל מאליו משאנו שומעים להלן, כי קו רצוף היה מועיל רק כנגד התקפת חיל-הרגלים וכי עריכת הכוחות כנגד הטנקים צריכה להיות תמיד בעומק. ואיך תדע ההגנה, אם לא הובאו טנקים במשך הלילה? לא, תהא שיטת ההגנה כאשר תהיה, עליה לפעול יפה במידה שוה הן כנגד חיל-הרגלים והן כנגד טנקים. ואולם דומה הדבר, שהצרפתים לא הבינו כראוי את הטקטיקה הגרמנית שאותה שאפו לחקות. אם כי ההגנה הגרמנית היא איזורית, לא רצופת-קו אחד, הכירו הגרמנים תמיד שאי בזה צריך להיות קו, כדי לגדור בעד ההסתננות ולהגן על הארטילריה, לשמש כמקום-התלקטות, להוות גושא להתקפה-שכנגד, ובמידה האפשרית לשמש מחסום אנטי-טנקי. "קוים" כאלה היו קו-הינדנבורג ושכמותו בשנות 1917, 1918; בשנת 1939/40 התבטא הקו הזה בקו-הקרב העיקרי של החומה המערבית. במקרה האחרון היה הקו עשוי מחסומי מלט אנטי-טנקיים, סבכי-כלונסאות ברזל, אשר חלקים מהם נאחזים בטנק ונגררים עמו, ופחתים ללכידת טנקים. גם במלחמת-השדה-הפתוח יש להתקין קו ארעי כזה, ואם כי אינו חזק ביותר, צריך הוא להמצא תמיד.

כל הנמצא לפני קו-המערכה העיקרי יהיה את אזור משמרות-החוף. אף זה היה מוגן, אבל רק על ידי גדר של תיל, הידוע כל כך מימי המלחמה הקודמת. הסתננות אויבת לתוך אזור זה לא היתה לה חשיבות רבה ביותר, אבל אפשר היה לגדור גם בעדה על ידי סיוור פטרולים פעיל של הבטליון המספק את משמרות-החוף. הרי זו הודיה ברפיון וחוסר יזמה, אם נניח לפטרולי-אויב בני שלושה אנשים לשוטט להם כאות-נפשם בתוך איזור משמרות-החוף, כאילו להם הוא, בעוד שחיל המצב יושב בנקודותיו החזקות. שיטת הגנה כזו נוטלת מהנקודות החזקות את ערכן ושמה את שמן פלסתר. לו נהגו בטקטיקה כזאת נגד צבא אוסטרלי היה שמח להזדמנות זו משמים לאסוף שבויים ללא טרחה. את הסיבות להצלחת הגרמנים יש לראות לא רק בהעזתם וכשרונם הם, כי אם גם בקפאון הצרפתי שהובע במשפט זה: „ההגנה הצרפתית היתה כולה סטטית ופסיבית“.

*

כמו כן שומעים אנחנו, כי הן במחלקות ובטליונים, והן ברגימנטים לא נמצאו רזרבות מספיקות להתקפה נגדית, במקרה שהאויב הצליח לחדור לעמדת ההגנה. אין ספק, שהסיבה לכך היא בחזית הנרחבת מאוד שהחזיקו בה הרגימנטים הצרפתים במערכה המכרעת; אולם הרי זו התנהגות פטלית אם אין מקיימים איזו רזרבה, אף במקרה שהכוחות הפועלים הם חלשים ביותר. כמו כן נמסר, שהצרפתים לא היו להם זיקוקי-איתות, או שלא השתמשו בהם. ואילו הגרמנים, כדרכם תמיד, השתמשו בהם לרוב. באור היום המלא היו אנשי ההסתננות מאותתים בזיקוקים לבנים על פעולתם, ובלילות היתה כל החזית הגרמנית מזכירה הצגה של זיקוקים צבעוניים.

סופר, שבאופנסיבה-שכנגד לא עשו הצרפתים כל נסיון לבצע הסתננות לפני ההשתערות או במשך ההשתערות. את התקפת חיל-הרגלים. ללא שיתוף טנקים, ראו כהתקדמות מתמדת ובבת-אחת בכל החזית על ידי כל הכוחות המתקיפים. לפי שהארטילריה לא היתה מסוגלה לספק אותה התמיכה שהיתה נותנת בשעתה במלחמת 1914/18, לא גדולים היו סיכויי ההצלחה. כמו כן היתה הארטילריה הצרפתית ערוכה הרחק מדי בעורף. תותחי 75 מ"מ פעלו בטווחים של 7000-8000 ירדים ואף למעלה מזה, וממילא לא יכלו לתת תמיכה-מקרוב לחיל-הרגלים. ומצד שני פעלו תותחי-השדה הגרמנים בטוח קצר, כדי 3000 ירד, ויכלו איפוא לקלוע פגזים בבטחון גמור בסמוך מאוד אל מול פני חיל-הרגלים שלהם.

אותן ההערות הקצרות מרמזות לנו על ערנותו, עזותו ורמת-אימונו הגבוהה של חיל-הרגלים הגרמני, או אולי בעיקר של יחידות נבחרות הקבועות למטרות מיוחדות. ודומה, ששאלת העמידה בפני אלה לא תפטר על ידי שיטת הגנה של קו-רצוף, כי אם על ידי עירנות, מוביליות והעזה שוה לזו של האויב; על ידי התכוננות מוקפדת במחשבה תחילה להתקפות נגדיות; על ידי שימוש בשעת הצורך במספר מכוניות משורינות או נושאי-בָּרְנִים, כדי לחסל את קבוצות ההסתננות שאין להם כל הגנה רצינית בפני אלה. בשעת עמידה בפני התקפות חיל-הרגלים חמוניות עלולה אותה דרך-יריה קרת-רוח, מכוונת, שבה הצטיין הצבא הבריטי תמיד, לעשות שמות. כמו כן אין להמליץ עוד על שיטת-התקפה בקו-רצוף.

אין נחיצות לחקות דוקא את השיטה הגרמנית בכל, ואולי יש להכניס בה שכלולים; אולם בשלוש מלחמות נמצא, שהטקטיקה של הסתננות, אם משתמשים בה בתבונה, אין בה אמנם משום תרופה בדוקה לנצחון, אך ערכה אינו מוטל בספק.

חכמת המלחמה

- א. «כל מעשה-מלחמה מיוסד על אונאה...» (על היריב המוכשר יש לשפוט לא לפי מראית-עינים, כי אם על פי אינפורמציה מדויקת יותר שנתקבלה מאת מרגלים).
- ב. «התכניות הטובות ביותר הן אלו, שהאויב אינו יודע עליהן כלום עד לרגע ההגשמה».
- ג. «תרגול-הסדר נחוץ כדי לעשות את החייל חסון וזריז, ואולם אין הוא מצדיק תשומת-לב מיוחדת. בין כל יסודות המלחמה הוא האחרון הראוי לכך. מעטים האנשים הנותנים לבם לבעיות המלחמה החשובות יותר. מבליים הם את חייהם בתרגול צבא ומאמינים כי זהו הענף היחידי של אמנות המלחמה».
- ד. «כל שיטות ההתקפה טובות בעיני, בתנאי שההתקפה תהא מכוונת לנקודה החלשה ביותר של צבא האויב ולמקום שפני-הקרקע אינם נוחים לו ביותר».
- ה. «עצמתו של צבא, בדומה למומנטום במכניקה, נערכת על פי שיעור המסה המוכפל בשיעור המהירות. מסע מהיר יש לו השפעה מוסרית מבורכת על הצבא ומגדיל את אמצעי הנצחון».

*

אמרות אלו לוקמו על ידי הרבעון האמריקני Military Review מתוך «עיקרי האסטרטגיה» ("The Roots of Strategy"), אוסף לדברי מופת צבאיים של המיור פיליפס. כולן ראויות לשימוש גם כיום כביום שנכתבו בראשונה. אכן אחדות מהן הן קרובות כל-כך ברוחן לעניינינו כיום, כאילו היו מכוונות לשעה זו. ואולם כולן קדמו למותו של גפוליאון.

האמרה הראשונה נכתבה בערך כחמש מאות שנה לפני ספירת הנוצרים על ידי סוף-ווי-טצו, מחבר «חכמת המלחמה», החיבור הצבאי הקדום ביותר המצוי כיום, והוא גם, בלי ספק, ספר-המופת הצבאי הגדול ביותר בכל לשון שהיא.

האמרה השנייה לקוחה מתוך הקומפילציות הצבאיות של וֶנְטוּס, שתאריכן הוא, בערך, שנת 390 לספירת הנוצרים. הלקט הזה היה גפוף בכתב-יד במשך אלף שנים, ושימש כתקנון לשירות-שדה ואימון צבאי באירופה כולה.

האמרה השלישית נלקחה מתוך «השקפותי על חכמת המלחמה», חיבור שנכתב בשנת 1732 על ידי המרשל מוריס דֵי־סֶכְס. אם כי דֵי־סֶכְס אינו מיחס חשיבות רבה לתירגול-סדר, הרי הוא האחראי להנהגת הצעידה הקצובה. אמנות זו נעלמה מצבאות אירופה במשך אלף שנים, ונתגלתה שוב על ידי דֵי־סֶכְס מתוך עיון שקדני בספרו של וגטיוס.

האמרה הרביעית נמצאת ב«הוראות פרידריך הגדול לגנרלים שלו», הכתובה בשנת 1747. מקובל היה לחשוב, שבצדו של קלאוזוביץ שימש חבור זה כבסיס לשיטת-הצבא הגרמנית המודרנית.

האמרה החמישית לקוחה מתוך «עיקרי הצבא לגפוליאון». מתוך נאמנות לעיקר זה הגיעה גרמניה להצלחותיה האחרונות בפולין ובהולנד.